

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utomhusmiljön som lärmiljö

En enkätundersökning i skolans tidigare år

Josefin Jacobsson & Helena Jönsson

LAU 395

Handledare: Staffan Stukát

Examinator: Anita Franke

Rapportnummer: HT10-2611-107

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Utomhusmiljön som lärmiljö – *En enkätundersökning i skolans tidigare år*

Författare: Josefin Jacobsson och Helena Jönsson

Termin och år: HT 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Staffan Stukát

Examinator: Anita Franke

Rapportnummer: HT10-2611-107

Nyckelord: Utomhuspedagogik, utomhusmiljö, lärmiljö, friluftsliv, utomhusundervisning

Sammanfattning:

Syftet med vår undersökning var att ta reda på om det fanns några faktorer som påverkar varför en del pedagoger använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö, och vilka dessa i så fall kunde vara. För att lyckas besvara vårt syfte valde vi att utgå från tre frågeställningar. Vi ville ta reda på om pedagogernas eller skolans intresse kunde påverka om utomhusmiljön används som lärmiljö. Vi ville också undersöka om det fanns några negativa aspekter med utomhuspedagogik samt vad styrdokumenten säger om undervisning utomhus. För att besvara vårt syfte valde vi att använda enkät som vår empiriska undersökningsmetod. Undersökningen grundar sig på 17 enkäter som delades ut till fyra olika skolor i två kommuner. Resultatet visade att det som påverkar mest om utomhusmiljön används som lärmiljö, är skolans intresse för utomhuspedagogik, pedagogernas intresse för friluftsliv samt om pedagogerna har någon utomhuspedagogisk utbildning. I undersökningen framkom även en del nackdelar, som till exempel stora barngrupper, vädret, att det krävs mer planering samt att det är svårt att fånga allas uppmärksamhet, det är stort ute. Många pedagoger hade svårt att hitta stöd för utomhuspedagogik i gällande styrdokument, men vi fann en del i Lpo 94 som skulle kunna stödja en utomhuspedagogisk verksamhet. I och med att vi har synliggjort en del av de aspekter som påverkar om utomhusmiljön används som lärmiljö, kan vi medverka till att utomhusmiljön används mer i undervisningen.

Förord

Vi är två studenter, Helena och Josefin, som läser sista terminen på lärarutbildningen. Vi har läst inriktningarna Matematik och naturvetenskap för yngre åldrar och Barn och ungas uppväxtvillkor och lärande. I våras läste vi en kurs ihop som hette Utomhuspedagogik som varade under halva vårterminen. Vi blev då inspirerade att fördjupa oss i ämnet Utomhuspedagogik och skriva vårt examensarbete om det. Vi tycker båda om att vara ute i skog och mark och vill skaffa oss verktyg för att kunna känna oss trygga med att vistas ute med barngrupper i vår kommande yrkesroll.

Snart efter tre och ett halvt års slit är vi färdigutbildade lärare och får äntligen komma ut och arbeta i verksamheten. Vi har gått igenom många olika processer under utbildningens gång och längtan till att få komma ut och arbeta blir bara större och större. Att ha med sig tankarna om utomhuspedagogik och fått lov att fördjupa sig i ämnet samt problematisera det, precis innan vi kommer ut i verksamheten känns positiv. Vi kommer säkert ha många olika och nya idéer med oss efter arbetet som bara väntar på att få testas.

Vi vill tacka varandra för att vi orkat hänga ihop hela vägen genom arbetet. Vi vill även tacka vår handledare Staffan Stukát som guidat oss genom vårt examensarbete. Samt är vi väldigt tacksamma för de pedagoger som tog sig tid och fyllde i enkäterna som delades ut.

Innehållsförteckning:

ABSTRACT	2
FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMMOMRÅDE.....	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	6
1.3 DISPOSITION.....	6
1.4 DEFINITION AV UTOMHUSPEDAGOGIK.....	7
2. LITTERATUR- OCH TEORIGENOMGÅNG	8
2.1 TIDIGARE FORSKNING	8
<i>Utomhuspedagogikens rötter</i>	8
<i>Utomhuspedagogik</i>	9
<i>Coombes School</i>	11
<i>Teorier</i>	12
2.2 STYRDOKUMENT	12
<i>Lgr 62</i>	13
<i>Lgr 69</i>	13
<i>Lgr 80</i>	14
<i>Lpo 94</i>	15
<i>Lgr 11</i>	16
3. METOD	18
3.1 METODVAL	18
<i>Observation</i>	18
<i>Intervju</i>	18
<i>Textundersökning</i>	18
<i>Enkät</i>	19
3.2 URVAL OCH GENOMFÖRANDE	19
3.3 AVGRÄNSNING	20
3.4 ETISK HÄNSYN	20
3.5 RELIABILITET, VALIDITET OCH GENERALISERBARHET	21
4. RESULTAT OCH ANALYS	23
4.1 INTRESSET ATT ANVÄNDA SIG AV UTOMHUSMILJÖN SOM LÄRMILJÖ	23
<i>Sammanfattande analys av resultaten</i>	24
4.2 VILKA NEGATIVA ASPEKTER FRAMKOM	25
<i>Sammanfattande analys av resultaten</i>	26
4.3 STYRDOKUMENTEN	27
<i>Sammanfattande analys av resultaten</i>	27
5. DISKUSSION OCH SLUTORD	28
5.1 DISKUSSION	28
<i>Intresset att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö</i>	28
<i>Vilka negativa aspekter framkom</i>	29
<i>Styrdokument</i>	30
5.2 KRITISK REFLEKTION OCH FORTSATT FORSKNING	31
5.3 SLUTORD.....	32
REFERENSER	33
BILAGA 1	35

1. Inledning

Vi anser att världen idag har förvandlats, till en allt mer och mer stillasittande vardag. Datorns intrång och de allt mer teknikbaserade prylarna som dyker upp ute på marknaden, tycks göra att friluftslivet och naturen blir utkonkurrerat. Vi tror att om barnen själva får välja vad de vill göra på sin fritid vinner datorn och tv-spelet överlagset över uteaktiviteterna. Undervisningen i skolan består även den till största del av stillasittande, inom fyra väggar. Antingen sker undervisningen via en datorskärm eller så sker den via boklig bildning. Vi skulle gärna vilja se ett mer varierat arbetssätt, ett växelspel mellan teori och praktik. Visst finns det raster för barnen då de får möjlighet att fritt röra sig och idrottstimmar schemalagda. Men man kan undra om det verkligen räcker med det och om skolan har möjlighet att skapa fler tillfällen till rörelse för barnen utomhus.

När vi påbörjade kursen Utomhuspedagogik kändes idén att föra undervisning utomhus spännande och ny. Här kom ett komplement till den mer traditionella undervisningen inom fyra väggar som vi länge efterfrågat. Utomhus får barnen mer möjlighet till rörelse och att faktiskt få göra saker på riktigt. Det framkom även många positiva effekter med att använda sig av utomhusmiljön under kursens gång som till exempel att barnens fysiska hälsa och deras koncentrationsförmåga förbättras. Det framkom också att barnen genom förstahandserfarenheter, alltså att de får upptäcka själva, får en fördjupad kunskap. ”Det är verklighetsanknytningen och direktkontakten – autenticiteten – som är utgångspunkten för lärandet” (Läraryrket, 2005, s. 90). Det hävdar Anders Szczepanski, verksam vid Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik. Vi kommer att göra en närmare presentation av honom senare i arbetet, då han har en betydande roll inom utomhuspedagogiken. Många av barnen är inte ute i naturen hemma vilket gör att det känns ännu viktigare att vi i skolan ger barnen den möjligheten. Valet att skriva uppsatsen om ämnet utomhuspedagogik kändes därmed både viktig och relevant.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, står det att skolan ansvarar för att varje elev efter grundskolan har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan och miljön. Att de får kunskaper för att kunna få en god hälsa och förstår de grundläggande ekologiska sammanhangen. Alltså skolan ska arbeta för att eleverna ska inse värdet av en god hälsa och hur de ska göra för att uppnå en god hälsa. Vilket styrker användandet av utomhuspedagogik och därmed även val av ämne för uppsatsen.

1.1 Problemområde

Under lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning har vi reflekterat över att mycket av undervisningen idag sker i klassrumsmiljö även om det undervisas om saker som har sin kontext i naturen. Kursen Utomhuspedagogik öppnade upp ögonen på oss om att inte bara de ämnen som har sitt ursprung i naturen utan alla skolämnen kan förläggas utomhus. Vi blev nyfikna på att ta reda på om pedagogerna använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö. Vi själva anser att mycket av undervisningen sker inomhus inom fyra väggar.

En fundering som uppstod var att om det finns några speciella faktorer som påverkar om undervisningen sker utomhus eller inte. Om det finns olika faktorer som påverkar om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte och vilka de då kan vara. Har antalet pedagoger och antalet barn i barngrupperna betydelse för om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte. Kan pedagogernas eget intresse för friluftsliv påverka om utomhusmiljön används som lärmiljö, eller är det intresset på skolan för utomhuspedagogik som styr. Om pedagogerna anser att undervisning i alla skolämnen kan ske utomhus eller om det bara är en del av skolämnena.

I den litteratur vi läste under kursen Utomhuspedagogik framkom många positiva aspekter med att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö. Bland annat framkom att eleverna blev piggare, gladare, de fick högre koncentrationsförmåga, samt lägre sjukfrånvaro. Vi funderar på om det även finns några negativa aspekter med användandet av utomhuspedagogik och om de negativa aspekterna kan påverka om pedagogerna använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö. Upplever pedagogerna att det behövs mer planering för att kunna genomföra undervisning utomhus? Finns det några fler faktorer som kan påverka val av miljö vid undervisning. Det är även viktigt att utomhuspedagogiken stöds av styrdokumentet för att det ska vara möjligt att genomföra undervisning utomhus. Vi funderar på om det finns stöd idag för att förlägga undervisning utomhus, om det har funnits stöd och om det kommer att finnas stöd i de nya styrdokumentet. Styrdokumentet kan tolkas olika beroende på vem vi är som person, så det skulle även vara intressant och se om pedagogerna själva upplever att det finns stöd i styrdokumentet.

1.2 Syfte och frågeställning

Vi undrar varför en del pedagoger använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö och andra inte. Vårt syfte blir att se om det finns några faktorer som påverkar och vilka de kan vara, som gör att pedagogerna använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö. För att ta reda på det har vi utgått från följande frågeställningar:

- Hur påverkar pedagogernas eller skolans intresse om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte?
- Vilka negativa aspekter finns med utomhuspedagogik som påverkar om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte?
- Vad säger skolans styrdokument om att förlägga undervisning utomhus och har det förändrats över tid?

1.3 Disposition

Vi kommer först att förklara begreppet utomhuspedagogik. Därefter följer teoridelen, där vi beskriver utomhuspedagogiken ur ett historiskt perspektiv. Vi tar även upp tidigare forskning och relevant litteratur för ämnet och sedan gör vi en historisk tillbakablick på styrdokumentet, för att se hur de har förändrats över tid. De kommande styrdokumentet för grundskolan kommer också att tas upp.

Sedan följer metoddelen, där vi beskriver olika metoder, deras för- och nackdelar, samt vilken metod vi valde att använda i vår empiriska undersökning. Här finns även en beskrivning på

hur vi genomförde undersökningen, våra avgränsningar, etiska hänsyn samt reliabilitet, validitet och generaliserbarhet. Det är viktigt som forskare att ta hänsyn till dessa aspekter.

I resultatdelen presenterar vi först resultaten från vår empiriska undersökning utifrån våra frågeställningar. Sedan gör vi en analys och tolkar de svar vi fått. Här försöker vi samla ihop all data och få svar på våra frågor. Till sist för vi en diskussion kring de svar vi fått, i diskussion och slutord, och sammanfattar uppsatsen med slutord, kritisk reflektion och ger förslag på fortsatt forskning.

1.4 Definition av utomhuspedagogik

Britta Brügge, som är kulturgeograf och universitetslärare, och Anders Szczepanski (2007), som arbetar vid och driver centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet, skriver att utomhuspedagogiken ska vara ett komplement till den traditionella verksamheten. I utomhuspedagogiken är det helheten som står i fokus där alla sinnen är aktiva i lärandeprocessen. Men det är viktigt att poängtera tycker de, att inne- och uteperspektivet ständigt ska stå i växelverkan med varandra. Utomhuspedagogiken ska ses som en naturlig del i all undervisning, men att den ska samspela med den mer traditionella pedagogiken.

I en rapport från centrum för universitetspedagogik har Sven-Olov Eskilsson, på institutionen för pedagogik och psykologi, och Szczepanski (1999) skrivit vad som kännetecknar utomhuspedagogik. Det som kännetecknar utomhuspedagogiken mest enligt Eskilsson och Szczepanski är att en handlingsinriktad lärandeprocess sker där aktiviteterna oftast är relaterade till utomhusmiljön. Oftast anses utomhuspedagogiken av de utomstående vara en direkt motsats till inomhuspedagogiken, alltså den traditionella undervisningen i klassrummet, vilket de tycker är en stor förenkling av utomhuspedagogikens identitet. Utomhuspedagogikens identitet består till största del av en helhetsupplevelse, tematisk integration och direktkontakt mellan den lärande och föremålet för lärandet. Den största betoningen ska ligga på problemsituationer där det sker en förening av känsla, handling och tanke. Därmed räcker det inte att låta barnen arbeta med skolböckerna utomhus för att bedriva utomhuspedagogik. För syftet med utomhuspedagogiken är att ge barnen ökad motivation och förståelse för vår omvärld.

Vi har valt att definiera begreppet utomhuspedagogik i enlighet med NCU:s (www.liu.se) definition. NCU står för Nationellt Centrum för Utomhuspedagogik och är en resurs och kompetenspool förlagd vid Linköpings universitet. Utomhuspedagogiken är ett förhållningssätt som ska fungera som ett komplement till den traditionella pedagogiken. Arbetet ska verka tematiskt och ämnesövergripande där uterummet är en ständigt återkommande kunskapskälla. Utomhusmiljön kan vara av varierande form så som närmiljön, skogen, staden, skolgården med mera. De tre viktigaste punkterna är att lärande rummet förflyttas till en utomhusmiljö, att ett växelspel sker mellan de sinnliga upplevelserna och den bokliga bildningen och att val av plats för lärande har betydelse.

2. Litteratur- och teorigenomgång

I den här delen kommer vi först att beskriva hur utomhuspedagogiken har utvecklats. Vi tycker det är intressant att se utomhuspedagogiken ur ett historiskt perspektiv. Vi kommer även att ta upp tidigare forskning samt några teorier som man kan koppla till utomhuspedagogiken. Sist i teoridelen presenterar vi styrdokumentet, från Lgr 62 till Lgr 11, där vi undersöker om dessa stödjer en verksamhet där man förlägger undervisningen utomhus.

2.1 Tidigare forskning

Utomhuspedagogikens rötter

Det är många stora namn som har haft inflytande och utvecklat utomhuspedagogiken till det den är idag. Vi har valt att göra en kort redogörelse och nämna några av dem. Eftersom tiden inte riktigt räcker till har vi valt att utgå från ett kapitel ur boken *Friluftslivet pedagogik* som är skrivet av Brügge och Szczepanski (2007). Kapitlet heter *Utomhuspedagogikens rötter* och sträcker sig från år 384f. Kr till idag.

En av de stora idéhistoriska knytpunkterna för utomhuspedagogiken utgörs av den grekiska filosofen Aristoteles (384-322f. Kr). Aristoteles sinnesfilosofi säger främst att den högsta graden av verklighet uppnås genom våra sinnen och erfarenheter. Enligt Aristoteles finns det bara reflexer av tingen i naturen i människans själ. Den som sedan förde vidare Aristoteles tankar var den tjeckiska pedagogen Johann Amos Comenius (1592-1670). Comenius förespråkade att lärandet skulle ske i en autentisk miljö när pedagogen bestämmer sig för och förmedlar undervisningsinnehåll. Han menade att om barnen tilläts använda alla sina sinnen – lukta, röra, känna och agera – under inlärningsprocessen får kunskapen liv och erfarenheterna blir mer givande. Comenius metafor för konkret lärande blev trädgården.

En annan stor person som har betytt mycket för utomhuspedagogiken är Jean- Jacques Rousseau (1712-1784). Han menade att barnet måste få möta verkligheten under sin uppväxt. För det som kommer in i människans intellektuella medvetande kommer dit genom hennes sinnen. Den största läraren är våra fötter, händer och ögon därför kan vi inte ersätta dem med böcker.

Någon som tyckte att våra sinnen var den överordnade principen och grunden för allt lärande var Schweizaren Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827). Pestalozzi såg också, precis som de vi nämnt tidigare, att sinnena var grunden för sin inläringsteori och all kunskapsinhämtning. Här finner man rötterna till en förändring i det pedagogiska tänkandet. En direkt åskådning av verkligheten lyfts fram som ett komplement till klassrumsundervisningen. I utomhusmiljön ges barnen möjlighet att direkt åskåda verkligheten och står i kontrast till den då rådande förmedlingsmetoden. Förmedlingsmetoden är i sig starkt kontrollerande och eleverna är passiva. Skolorna har tagit in en mängd läromedel och olika tekniska hjälpmedel som ersättning till verkligheten utanför klassrummet. Därmed minskar chanserna för barnens förstahandserfarenheter, alltså att få göra saker på riktigt. Friedrich Fröbel (1782-1917) är en av de som bygger vidare på Pestalozzis tankar. Precis som Comenius blev trädgården centrum

för Fröbels "Kindergarten". Fröbels och Pestalozzis tankar har under en längre tid influerat metodologin i utomhuspedagogiken.

Ellen Key (1849-1926) fortsatte att ifrågasätta förmedlingspedagogikens syfte. Hon var förkämpe för en alternativ pedagogik där hon förespråkade andra platser än klassrummen för kunskapsinhämtning. Böckerna skulle inte vara den enda kunskapskällan utan fältstudier i det verkliga livet skulle vara utgångspunkten för lärande och kunskap. De skulle tex. kunna öva matematik genom hantverk och trädgårdsarbete tyckte Ellen Key. Maria Montessori (1870-1952) och Paulo Freire (1921-1997) ansåg att ett aktivt lärande utanför klassrummet är att föredra. Montessori står främst för att skolans miljö ska inspirera till ett görande och ett tänkande där hela omgivningen skulle ses som ett läromedel. Barnen skulle få möjlighet att lära med hela kroppen. Även Freire förespråkar ett aktivt lärande utanför klassrummet. Men han säger också att man behöver lägga stor vikt vid reflektion och att det är viktigt att tala om det man gör.

När man läser om utomhuspedagogik hör man ständigt kopplingar till den amerikanske pragmatikern John Dewey (1859-1952). I och med att han ansåg att praktisk kunskap och teoretisk kunskap var lika mycket värda träder han fram som en centralgestalt i utomhuspedagogiken. Dewey myntade begreppet "learning by doing" där tänkandet kopplas till ett handlande. En annan viktig person att nämna när man pratar om utomhuspedagogik är Kurt Hahn (1886-1974) som är grundaren av "Outward Bound" – rörelsen i England. Hahn lyfte fram att man bör ha attraktiva miljöer för att skapa de bästa förutsättningarna för lärande. De miljöer där han förespråkade att lärande skulle äga rum var utemiljön och det natur- och kulturlandskapet.

Jean Piaget (1896-1980) är en utvecklingspsykolog och säger att kunskap växer fram i ett handlingssammanhang. Både Piaget och Dewey understryker att inhämta kunskap är en aktiv process. Där handlandet utgör en kunskapsform som den abstrakta påståendekunskapen inte kan förmedla.

Den amerikanske psykologen Mihaly Csíkszentmihályi har genomfört studier där han kommit fram till att ett så kallat "flow" i undervisningen, där kroppsrörelsen ökat, är inlärningsbefrämjande. Med "flow" i undervisningen menas den omedelbara upplevelsen hos barnet som leder till en känsla av lagom spänning där tiden nästan står stilla. Ett exempel på inlärningssituation som har flowupplevelsens ingrediens är utomhuspedagogiken. Utomhuspedagogiken är en pedagogik där begrepp och handling länkas samman och där många av övningarna är rörelseintensiva.

Utomhuspedagogik

Enligt Brügge och Szczepanski (2007) är det ett stort och viktigt steg för skolan att komma bort från den starka motsättningen som finns mellan teori och praktik. Det kan vara en av anledningarna till varför utomhuspedagogiken inte används ute i skolorna i så stor utsträckning. Speciellt idag när lärandet främst sker inomhus antingen framför en dator eller genom teoretisk beskrivning. Brügge och Szczepanski (2007) fortsätter med att säga att utomhuspedagogiken kan vara ett betydelsefullt redskap för att till exempel levandegöra läroplanens intentioner och är något man bör arbeta med. För att kunna påbörja ett arbete med utomhuspedagogik måste man se utomhusmiljöns möjligheter som lärandemiljö. Möjligtvis kan det vara så att pedagogerna inte ser de potentialerna som finns vid användandet av utomhuspedagogik. De ser bara hindren vilket gör att de gärna fortsätter med att genomföra undervisning på traditionellt vis inom fyra väggar.

Ett av problemen som pedagog är att ta till sig de metoder som utomhuspedagogiken faktiskt fodrar påstår Brügge och Szczepanski (2007). Flexibilitet är nämligen en av de egenskaper som krävs av pedagogen för att undervisningen utomhus ska vara genomförbar. Det är en sak att vara ledare inomhus där området är avgränsat med fyra väggar och det är lätt att ha överblick. Det är en helt annan att vara utomhus där allt kan hända på en och samma gång och där pedagogen inte alltid har full kontroll över det som sker. Som pedagog kan en sådan situation kännas jobbig och skrämmande när känslan av kontroll inte längre finns. Att våga släppa kontrollen är inte lätt för alla speciellt om man är ovan. Det är också det som är tjuvningen med användandet av utomhusmiljön anser Brügge och Szczepanski (2007). Pedagogen måste vara flexibel och vara medveten om att det i förväg uppgjorda programmet inte alltid håller. Men det i sin tur skapar en spännande och rolig upplevelse som är lärorik.

En annan anledning till att utomhuspedagogiken inte används i så stor utsträckning kan vara att många pedagoger har en bild av att de är och måste vara allvetare. Ute i naturen finns många olika spännande ting vilket gör det näst intill omöjligt att kunna namnge alla dessa. Brügge och Szczepanski (2007) skriver att det är inte friluftsledarens roll att vara allvetare. Utan denne ska väcka nyfikenhet och entusiasm hos barnen och vara en medupptäckare. Det går även att ha med sig en flora, insektsbok eller fågelbok så kan pedagogen tillsammans med barnen leta reda på det de hittat. Ett annat alternativ är att titta på föremålets olika karaktärer och namnge den tillsammans, alltså hitta på ett eget namn.

För att utevistelsen inte ska bli någon negativ upplevelse för barnen finns några grundförutsättningar för att skapa ett bra utgångsläge säger Brügge och Szczepanski (2007). Barnen, och för all del pedagogerna också, behöver vara varma, torra och mätta. En kunskap som alla inte besitter från början utan något man behöver lära sig. Den som är kall, blöt och hungrig struntar fullständigt i vilka blommor som växer längs stigen eller vilka som är de bästa klätterträden. Svårigheten här kan vara att få med sig föräldrarna på tåget och få dem att förstå vad som är "bra" kläder och inte. Eftersom det till största del är föräldrarna som tar med sig kläder till barnen behöver även de informeras.

I utomhuspedagogik har man möjlighet att lära med alla sinnen. Det är även viktigt att inbegripa kroppen i lärandet, hela kroppen behövs för ett gynnsamt lärande. "För att utveckla elevernas intelligens borde hela kroppen sättas i rörelse" (Szczepanski, 2008, s.26). Utomhus finns heller inga väggar som kan utgöra en begränsning. I utemiljön kan hela människan involveras i lärandet, "inte bara handen eller tanken, utan också känslan, intuitionen och alla sinnen" (Lundegård, Wickman, Wohlin, red. 2004, s.149). När man är ute kan man lättare koppla samman teori och praktik. "Utomhusaktiviteter har den fördelen att kommunikationen mellan sinnen, intellekt, känslor och hormoner tycks vara bättre synkroniserad än motsvarande aktiviteter inomhus" (Läraryrket, 2005, s. 13).

Utomhuspedagogik har också mycket med upplevelser att göra. Man behöver lära genom förstahandserfarenheter, att uppleva något själv ger en större förståelse för olika fenomen.

"Upplevelsens betydelse är själva kärnan i ett utomhusdidaktiskt förhållningssätt. [...] Upplevelsen är grunden för ett varaktigt lärande. Eftersom hela individen involveras via sinnesintryck blir sammanhanget tydligt, till skillnad från ett pedagogiskt inslag där endast intellektet berörs" (Lundegård mfl, 2004, s. 139).

Med ett utomhuspedagogiskt förhållningssätt ligger också mycket fokus på att lära på plats, i en autentisk miljö. Miljön och platsen är viktiga aspekter inom utomhuspedagogiken och är enligt Szczepanski en del av själva lärandet. Platsen är viktig för att få en helhetssyn och för att kunna skapa sammanhang. ”Vi måste bli berörda och lära i ett naturligt sammanhang” (Lundegård mfl, 2004, s. 21). I ett utomhuspedagogiskt ”sätt att lära ligger möjligheter att återskapa de naturliga relationerna mellan tanke och känsla, mellan kunskapens olika aspekter och mellan plats och identitet. Det optimala lärandet kan måhända utvecklas i ett växelspel mellan sinnlig erfarenhet och boklig bildning” (Dahlgren, Sjölander, Strid, Szczepanski, 2007, s. 52).

Som kunskapskälla är utemiljön ständigt aktuell, menar Szczepanski (Läraryrket, 2005). Där finns material att använda i det oändliga samt möjlighet att få upplevelser för alla sinnen. ”Det är ute i verkligheten, i landskapet, i utemiljön som människor lär sig bäst. Det är där man upplever med alla sinnen och både ser, hör, luktar, känner, smakar och förnimmer” (Läraryrket, 2005, s. 88). Men utomhuspedagogik handlar inte bara om natur och friluftsliv, som många kanske tror, säger Szczepanski. Det handlar också bland annat om kultur, geografi, historia och språk. Det är även viktigt att skapa en växelverkan mellan teori och praktik, man behöver inte göra allt utomhus. Enligt Szczepanski är landskapet överlägset när det gäller att åskådliggöra det abstrakta. Szczepanski menar att man ska se utomhuspedagogik som en process, som en plats för lärande, ”ett sätt att lära och en mening med lärandet. Utomhuspedagogiken kopplar samman känsla och förnuft, anden och handen, teori och praktik, ”knopp och kropp”” (Läraryrket, 2005, s. 92).

Coombes School

Titti Olsson (2002) beskriver i boken *Skolgården som klassrum* en skola som ligger strax utanför London, Coombes Infant and Nursery School. Det är rektorn Susan Humphries som under 30 års tid utvecklat skolan och skolgården till det den är idag. Det pedagogiska arbetet på skolan är tematiskt och följer årstidsväxlingarna. De har tagit fasta på att man kan använda utemiljön eller utomhuspedagogik som en undervisningsmetod och är ett exempel på att det faktiskt går. Barnen använder alla sina sinnen när de utforskar och upptäcker sin omvärld vilket pedagogerna tagit fasta på. De försöker så långt som möjligt låta barnen uppleva olika saker och se dem i verkligheten.

”Sammanfattningsvis kan man säga att Coombespedagogiken präglas av variation, meningsfullhet och disciplin. Miljöer, gruppstorlek och situationer varierar, teman, uttryckssätt och arbetssätt varierar, skolåret och dagarna varierar och roller och relationer varierar. Därtill ser det ut som om man strävar efter att det man gör ska ha en mening och ett sammanhang” (Olsson m fl. 2002, s 157).

Det engelska och det svenska samhället skiljer sig åt vilket gör det svårt att direkt jämföra Coombes School med traditionella svenska skolor. Ur vårt svenska perspektiv skulle vi säga att ett sådan disciplinerad miljö och hårt styrd verksamhet skulle verka hämmande på barnens kreativitet och initiativförmåga. Barnen får nämligen tidigt lära sig att vänta och lyssna på andra. Om man istället ser ur ett brittiskt perspektiv är det säkert mer normalt att barnen så tidigt som möjligt lär sig ingå och delta i fast disciplinerade verksamheter. En kunskap de troligtvis kommer att behöva i flera sammanhang under livets gång. Men det behöver inte bara verka negativt för vilken variation och meningsfullhet får barnen i de svenska skolorna. (Olsson m fl. 2002)

Teorier

Det finns ingen speciell teori som förespråkar en utomhuspedagogisk verksamhet, men vi ska här kort redogöra för några teorier som kan kopplas till utomhuspedagogiken. Det är främst konstruktivismen och det sociokulturella perspektivet som känns intressant att diskutera, men vi kommer även nämna empirismen.

Grundtanken inom den empiristiska tanketraditionen är att världen finns som den är, enligt Elfström, Nilsson, Sterner och Whener-Godée (2009). Det empiristiska synsättet bygger också på att kunskapen skapas genom att man erfar, upplever och upptäcker världen med sina sinnen. ”Empirismen betonar hur viktiga sinneserfarenheterna är och att det är viktigt att få pröva, undersöka och observera för att få upplevelser och erfarenheter som kan ge faktakunskaper” (Elfström mfl, 2009, s. 27).

Den största forskaren som brukar förknippas med konstruktivismen är Jean Piaget, enligt Silwa Claesson (2007). Piaget menar att människor inte är oskrivna blad som ska fyllas utan att människan själv försöker skapa en förståelse av de sammanhang hon eller han ingår i. I undervisningen ska pedagogen uppmuntra och acceptera barnens självständighet och initiativ och våga utgå från barnens egna svar. Pedagogen ska också engagera barnet att föra dialoger både med varandra och med pedagogen själv och uppmuntra barnen att reflektera över vad de lärt sig.

Elfström med flera (2009) skriver att enligt det konstruktivistiska synsättet ska läroplanerna mer betona barns aktiva lärande. Barn måste på egen hand få möjlighet att utforska och upptäcka samt att jobba laborativt. Barn ska genom eget handlade skapa sig en förståelse och inte lära enbart genom texter, alltså läsa sig till kunskap. Barnen ska i möjligaste mån själva skapa sina egna erfarenheter utan för många vuxna förklaringar. De ska själva se och upptäcka mönster och sammanhang.

Den största forskaren som förknippas med den sociokulturella inriktningen är Lev Vygotskij, enligt Claesson (2007). Piaget och Vygotskij levde ungefär under samma tid och var eniga på en del punkter. Det som främst skiljer dem åt är att Piaget riktade in sig på den enskildes lärande och Vygotskij riktade in sig på den sociala miljön. I den sociokulturella inriktningen är det inte fokus på hur elever uppfattar något utan fokuset ligger på den omgivande kulturen, sammanhanget och kommunikationen. Den sociokulturella inriktningen betonar även vikten av elevens möjlighet till att aktivt undersöka och handla. Inläringssituationer får inte bli abstrakta för eleven utan det ska finnas aktivitet för den som håller på att lära sig.

Barnets utveckling hänger samman med den miljön som det växer upp i, enligt Vygotskij. Han menade också att det inte går att skilja barnets lärande och dess utveckling åt. ”Det är genom att delta i ett sammanhang, vara i en kontext, som lärandet äger rum” (Claesson 2007, s 31).

2.2 Styrdokument

Nedan kommer vi att gå igenom de olika läroplanerna från och med Lgr 62 till och med Lgr 11. För att besvara vårt syfte har vi valt att under en av frågeställningarna ta upp vad det står i styrdokumentet om utomhuspedagogik. Vi funderar på om styrdokumentet stödjer en verksamhet utomhus eller inte. Det känns även intressant att se hur styrdokumentet har

förändrats under åren som gått. Eftersom gamla traditioner kan hålla i sig en längre tid och påverka dagens skola även om de inte längre gäller.

Vi valde att börja med Lgr 62 eftersom år 1962 blev grundskolan lika för alla, alla hade rätt till samma utbildning, och blev därmed en naturlig avgränsning. Vi avslutar med Lgr 11 som kommer att börja gälla år 2011. Den känns intressant att ta med eftersom det är den som kommer gälla när vi kommer ut i verksamheten. Vi har valt att plocka ut de delar ur styrdokumentet som känns relevanta för utomhuspedagogiken och som kan hjälpa oss att besvara vårt syfte. Under rubriken ”Diskussion och slutord” kommer vi vidare diskutera det vi fått fram.

Lgr 62

I Lgr 62 står det att för att få eleverna engagerade i skolarbetet ska undervisningen kännetecknas av konkretion och åskådlighet. Skolan ska arbeta med att gå från det konkreta och speciella, till det abstrakta och allmängiltiga. Skolarbetet bör så långt det är möjligt, anknyta till verkligheten och till elevernas erfarenheter och iakttagelser. Det här stycket ur Lgr 62 har samma tankegång som utomhuspedagogiken och skulle kunna stödja en utomhuspedagogisk verksamhet. Men de fortsätter sedan att förklara att:

”För att kraven på konkretion och verklighetskontakt i undervisningen skall kunna tillgodoses, skall skolan äga ett välförsett förråd av lämplig undervisningsmateriel och andra hjälpmedel, som ofta och på rätt sätt bör utnyttjas” (Lgr 62, s 20).

En förutsättning för att pedagogen ska kunna ge en bra undervisning enligt Lgr 62, är att han har goda kunskaper om det han undervisar om. Pedagogen ska inte se det ämne han undervisar om som ett enskilt fack utan som en del av ett större sammanhang. Men det är endast genom att pedagogen har gedigna kunskaper, som denne kan känna trygghet och välbefinnande och som ger eleverna förtroende för pedagogen. De säger här att det endast genom att pedagogen har stor kunskap som denne kan genomföra en bra undervisning. Vilket skulle kunna göra att pedagogerna drar sig för att gå ut eftersom de inte känner sig förtrogna med naturen.

I Lgr 62 står det att för att skapa rekreation och omväxling från det dagliga skolarbetet, samt ge eleverna möjlighet att vistas ute i naturen ska skolan anordna friluftsdagar. Det är genom friluftsverksamheten som eleverna kan börja känna ansvar för naturen och inse dess skönhetsvärden. Den ska också försöka stimulera till ett varaktigt intresse för motionsformer och idrottsgrenar, som de sedan kan använda sig av som vuxna. Den ska verka som en motvikt mot vår allt mer mekaniserade tillvaro. ”Naturens form- och artrikedom, dess skiftande liv och orsakssammanhang bör belysas” (Lgr 62, s 44). Eleverna ska informeras om allemansrätten och klargöra vad den innebär, vilket är lämpligast att göra under friluftsdagar och exkursioner. Lgr 62 belyser här vikten av naturens skönhetsvärde och att pedagogen behöver vidareföra det till barnen. Detta skulle enkelt kunna genomföras genom utomhuspedagogiken verksamhet där alla dessa aspekter berörs.

Lgr 69

I Lgr 69 kan man läsa att det inte finns något arbetssätt eller någon undervisningsform som är fördelaktigare än någon annan. Den form eller det sätt pedagogen väljer att använda sig av i undervisningen ska anpassas till lärostoffet och de inlärningsresultat man försöker uppnå. Men det är skolans uppgift att skapa omväxlande undervisningssituationer åt barnen, som ger

rytm åt arbetet och ger barnen erfarenheter från olika verksamheter. För att lyckas skapa motivation hos barnen bör även innehållet som det undervisas om, så långt som möjligt ingå i ett större sammanhang. Här kan man se att det inte är någon undervisningsform som ska förespråkas mer än någon annan. Men att den undervisningsform som pedagogen väljer för barnen ska vara omväxlande och ingå i ett större sammanhang vilket skulle kunna stödja en utomhuspedagogisk verksamhet.

Inläring är en ständigt pågående och aktiv process, enligt Lgr 69. Det är inte i sista hand läraren som lär barnet, utan det är barnet som tillägnar sig kunskaper genom den undervisnings- och arbetssituationen som skapats, eller via samarbetet med kamrater. ”Meningsfulla anknytningar och rik variation bidrar här till att motverka, att ett ihärdigt övande blir tröttande och intressedödande” (Lgr 69, s 58). Här betonas att det är via undervisningsformen som skapats, som eleven tillägnar sig kunskap. Den undervisningsform som pedagogen väljer att använda sig av, bör ha meningsfulla anknytningar och en rik variation. Ett växelspel mellan inne- och uteperspektiv ger en naturlig variation för barnen vilket utomhuspedagogiken förespråkar.

Enligt Lgr 69 bör undervisningen vara konkret och ansluta till en verklighet, som tillmötesgår elevens behov av mening och sammanhang. Det vill säga att sammanhang och idéer ska knyta an till upplevelser som eleven redan haft. Det ska även knyta an till föremål som tidigare är känt av eleven. Undervisningen ska också i så stor utsträckning som möjligt rikta sig till de olika sinnena, som i det aktuella sammanhanget kan förmedla intryck från omvärlden. I utomhuspedagogiken är det meningen att alla sinnena ska vara aktiva i läroprocessen. I Lgr 69 står det också att konkret undervisning är aktuell att använda på alla åldersstadier, och ska anpassas till varje individs förutsättningar. Elevens möjligheter till att fatta, förstå och minnas är beroende av att lärostoffet grupperas i sådana helheter att eleven kan få en överblick av ämnet. Utomhuspedagogiken blir naturligt en konkret undervisningsform där helheten och sammanhang står i fokus vilket också Lgr 69 efterfrågar.

I Lgr 69 har de även ett avsnitt som heter friluftsverksamhet precis som i Lgr 62. Syftet med friluftsverksamheten enligt Lgr 69 är att ge eleverna möjlighet till omväxling till det dagliga arbetet och att de även ska få tillfälle att vistas ute i naturen. Om man läser vidare förklaras att under timmarna som friluftsverksamheten bedrivs ska eleverna lära sig värdet av, och skapa ett intresse om olika idrottsformer. Eleverna ska också lära sig uppskatta och känna ansvar för naturen. Det poängteras också att friluftstimmarna ska förläggas utomhus. Det står dock inget i Lgr 69 om att man kan bedriva någon form av undervisning utomhus eller att man bör göra det. Men det står dock skrivet att samvaron mellan elever och läraren samt eleverna emellan, kan under friluftsverksamheten utveckla en kamratkänsla, hjälpsamhet, ledarförmåga och en känsla av samhörighet med skolan.

Lgr 80

”Barn är olika då de kommer till skolan. Skolan bör heller inte sträva efter att göra dem lika” (Lgr 80, s 16). Här ser man tankegångar som innebär ett varierat arbetssätt. Eftersom alla lär på olika sätt, eftersom vi *är* olika, så är det viktigt att kunna variera sina inlärningsstrategier. Enligt Lgr 80 beskrivs kunskapsinhämtandet som en aktiv och skapande process. Det står även att det är viktigt för barnen att förstå grundläggande begrepp samt se övergripande sammanhang. Om man inte lär barnen det kan det få negativa följder, till exempel bristande självförtroende. Här ser man tydligt kopplingen till sammanhanget, hur viktigt det är att skapa förståelse för olika fenomen. En av utomhuspedagogikens grundstenar är just att förstå helheter och sammanhang genom förstahandserfarenheter. Det är även viktigt att eleverna är

motiverade till att lära sig, annars kan de ha svårt att förstå sammanhanget. I Lgr 80 går de till och med ett steg längre, de menar att det kan få negativa följder för hela elevens livssituation om de inte förstår sammanhang.

I Lgr 80 menar man att tillräckligt med tid måste avsättas för att kunna utföra praktisk tillämpning till det man läst. Man måste få tid att genomföra ett undersökande arbetssätt. Här återkommer tanken att varva teori och praktik som är typiskt för utomhuspedagogiken.

”Att skaffa sig kunskaper genom att läsa är både nödvändigt och önskvärt, men skolarbetet får inte begränsas till enbart bokliga studier för att möjliggöra presentation av mer stoff. Utgångspunkten bör så långt möjligt vara iakttagelser och experiment” (Lgr 80, s 32).

Här ser man återigen tankar på ett varierat arbetssätt. Det möjliggör ett bra tillfälle att förlägga åtminstone delar av undervisningen utomhus.

I Lgr 80 finns också ett stycke som handlar om friluftsverksamhet. Det står att skolan ska avvara 4 till 8 dagar varje läsår och då ”skall skolarbetet ske i form av friluftsverksamhet. Syftet med friluftsverksamheten är att genom aktiv rekreation ge eleverna omväxling i det dagliga arbetet och att ge möjlighet till vistelse ute i naturen” (Lgr 80, s 49). Det står i Lgr 80, liksom i Lgr 69, att friluftstimmarna skall förläggas utomhus. För att kunna bedriva undervisning utomhus och skapa intresse för utomhusmiljön räcker det inte med 4 till 8 dagar varje läsår. Det är en ständigt pågående process och då måste man arbeta kontinuerligt och regelbundet hela läsåret och inte bara några enstaka dagar. Enligt Lgr 80 ska eleverna genom friluftsverksamheten också lära sig att uppskatta naturen samt känna ansvar för den. De ska även lära sig se naturens skönhetsvärden. Eleverna ska också få en förståelse för miljön samt hur man bäst bevarar den. För att eleverna ska kunna uppskatta och lära sig känna ansvar för naturen krävs ett arbete där dessa tankar genomsyrar undervisningen hela året. Det måste vara ett regelbundet återkommande inslag i vardagen. Då först kan man skapa förståelse och sammanhang.

Lpo 94

Enligt Lpo 94 har skolan som uppdrag att främja ett lärande ”där individen stimuleras att inhämta kunskaper” (Lpo 94, s 5). Skolan ska också utgå från elevernas tidigare erfarenheter och kunskaper, för att på så vis anpassa undervisningen. En av skolans viktiga uppgifter är att skapa helheter och sammanhang. Det kan kopplas samman med utomhuspedagogiken där tanken är att man ser platsen som en del av lärandet, alltså att man lär i en kontext, för att på så vis få ett sammanhang.

I Lpo 94 finns både mål att sträva mot och mål att uppnå. Ett av strävansmålen är att eleven ska utveckla en nyfikenhet och en lust att lära, samt få möjlighet att utveckla sitt eget sätt att lära. Läraren har också ett ansvar att låta eleverna få möjlighet att pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Här ser man tankar på variation i undervisningen. Man kan även läsa att skolarbetet ska ge utrymme för olika former av kunskap för att skapa ett lärande där dessa former ska bilda en helhet. Skolan ska ge eleverna varierande arbetsformer för att främja deras harmoniska utveckling. Ett av uppnåendemålen i grundskolan är att eleverna skall utveckla och använda olika kunskaper och erfarenheter i flera uttrycksformer.

Grunden för undervisningen är, enligt Lpo 94, en nyfikenhet och en lust att lära samt att eleverna får möjlighet att jobba på ett utforskande sätt. Här kan man se ett

utomhuspedagogiskt förhållningssätt där eleverna får använda sina sinnen och känna, lukta, se och höra samt prova själva. Här kan eleverna själva skapa sina förstahanderfarenheter. Det finns även ett strävansmål som säger att eleverna ska visa respekt för närmiljön. De ska även visa omsorg om miljön i ett större perspektiv. Utomhuspedagogiken skulle lätt kunna kopplas till detta strävansmål och bli en naturlig del av undervisningen. Enligt Lpo 94 ska skolan också sträva efter att erbjuda alla elever fysisk aktivitet dagligen och detta strävansmål skulle kunna uppfyllas genom utomhuspedagogik.

Lgr 11

Lgr 11 börjar med att tala om att skolan ska jobba för elevernas utveckling och lärande samt främja deras livslånga lust att lära. Pedagogerna ska jobba för att eleverna ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Lgr 11 fortsätter med att tala om att alla som verkar inom skolan ska jobba för att eleverna visar respekt för vår gemensamma miljö.

Enligt Lgr 11 är viktiga delar i det aktiva lärandet hos eleverna skapande arbete och lek, speciellt under de tidigare skolåren. Det är skolans uppgift att sträva efter att eleverna erbjuds möjlighet till daglig fysisk aktivitet innan skoldagens slut. Det är skolans uppgift att stimulera elevernas egen kreativitet, självförtroende och nyfikenhet. Skolan ska även ge eleverna en överblick och ett sammanhang samt stötta eleverna till att våga pröva sina egna idéer och lösa olika problem. utomhuspedagogiken ger eleverna ett större sammanhang och ger mer utrymme för fysisk aktivitet för eleverna.

”Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet” (Lgr 11, s 4-5).

Elevernas harmoniska utveckling ska främjas genom varierade arbetsformer och varierat innehåll av skolarbetet enligt Lgr 11. Det är inte bara de intellektuella aspekterna som ska uppmärksammas utan även de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna. Eftersom kunskap inte är ett entydigt begrepp enligt Lgr 11 och att även de praktiska och sinnliga aspekterna ska uppmärksammas borde utomhuspedagogiken vara ett bra komplement till den traditionella undervisningen. I utomhuspedagogiken är alla sinnen aktiva och barnen får lära sig genom att göra.

I Lgr 11 står det att i skolämnet idrott och hälsa ska pedagogerna arbeta för att eleverna utvecklar många olika rörelseförmågor och att ett intresse för fysiska aktiviteter och att vistas i naturen. Skolan ska uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor så som att fysiska aktiviteter och en hälsosam livsstil är en grundläggande aspekt för alla människors välbefinnande. Om eleverna får en positiv upplevelse av rörelse och friluftsliv som unga har en betydande del i om de blir fysiskt aktiva senare i livet. Om eleverna redan tidigt i skolan får undervisning och dagligen får röra sig i naturen kan det skapa förutsättningar till att eleverna får en positiv bild av friluftsliv. Ovan står det att om eleverna får en positiv bild av friluftsliv som unga ökar det chanserna för om de blir fysiskt aktiva som vuxna.

Enligt Lgr 11 ska eleverna genom undervisningen i skolan utveckla en förmåga att kunna vistas i utemiljöer och naturen under olika årstider. De ska även få förståelse för ett aktivt friluftsliv. Skolan har också som uppgift att få eleverna att visa respekt och omsorg om sin närmiljö samt miljön i ett större perspektiv. Här står det att skolan ska arbeta för att eleverna

ska kunna vistas ute i naturen. Ett utomhuspedagogiskt arbetssätt i skolan gör att eleverna får lov att vistas i naturen och de lär sig att ta hänsyn till sin närmiljö.

3. Metod

I det här avsnittet beskriver vi först några olika undersökningsmetoder som finns att tillgå vid ett examensarbete. De fyra metoderna vi nämner är de vanligaste. Vi beskriver sedan vårt urval samt genomförande av undersökningen. Sedan följer våra avgränsningar och etiska hänsyn. För att uppnå ett framgångsrikt examensarbete, är det en förutsättning, enligt Johansson och Svedner (2004) att tillämpa god forskningsetik. Vi tycker det är självklart att visa respekt och hänsyn mot våra respondenter som har valt att delta i vår undersökning. Vi avslutar avsnittet med något annat som man som forskare måste ta hänsyn till, nämligen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

3.1 Metodval

Inför examensarbetet diskuterade vi de olika metoder som finns att tillgå när man skriver ett vetenskapligt arbete. Enligt Johansson och Svedner (2004) finns det fyra vetenskapliga metoder som de anser lämpliga för ett examensarbete: observation, intervju, enkät, samt textundersökning. Vi beskriver här de fyra metoderna i syfte att tydliggöra för- och nackdelar samt för att belysa och motivera vår arbetsprocess.

Observation

Enligt Stukát (2007) brukar en observation vara lämpligast att använda sig av när man vill veta hur pedagogerna verkligen gör och inte bara veta vad de säger. En observation tillsammans med intervjuer är oftast den bästa metoden för examensarbeten enligt Johansson och Svedner (2004). Det som kan ses som nackdelar med en observation är enligt Stukát (2007) att den är tidskrävande och att den kan ses begränsande eftersom det endast är de yttre företeelserna som studeras. Genom våra frågeställningar ville vi ta reda på pedagogernas tankar och förhållningssätt. Vi ville veta hur pedagogerna resonerar och inte titta på de yttre företeelserna. Därför insåg vi att observation inte var ett så lämpligt undersökningsalternativ, då våra frågeställningar inte skulle bli besvarade av denna metod.

Intervju

Det finns två typer av intervjuer, enligt Johansson och Svedner (2004). Dels en som bygger på fasta frågor, dels en som består av mer friare frågor. Den stora fördelen med intervju som vetenskaplig undersökningsmetod, är att man har möjlighet att ställa följdfrågor, för att förtydliga svaren. Man får på så vis en fördjupad förståelse av svaren. Nackdelen var, som vi såg det, tidsaspekten. Vi hade helt enkelt för begränsat med tid för att kunna utföra så många intervjuer som vi ansåg nödvändigt för att kunna bygga vårt arbete på denna metod. Ett annat problem som kan uppkomma vid intervjuer är, enligt Johansson och Svedner (2004), att intervjuaren själv, medvetet men snarare omedvetet, lägger sina egna värderingar i frågorna och på så vis påverkar svaren.

Textundersökning

Med en textundersökning menas att man analyserar en eller flera texter utifrån intressanta aspekter. Enligt Stukát (2007) kan en textundersökning inom utbildningsvetenskap vara

läroplaner, läroböcker, kursplaner eller annan text som rör skolans värld. Det går antingen att undersöka en text eller flera texter när man gör en textundersökning. Det går även att undersöka texter av samma karaktär men under ett längre tidsperspektiv.

Enkät

Vi ansåg redan i ett tidigt skede att enkät skulle passa bra som undersökningsmetod för vårt examensarbete, främst med tanke på tidsaspekten. En enkät består vanligen av två delar säger Johansson och Svedner (2004), en del med olika bakgrundsfrågor, till exempel ålder, kön, utbildning, samt en del med frågor om det man vill undersöka. Genom att ha med dessa båda delar kan vi lättare analysera svaren och jämföra förhållandet mellan de svarandes bakgrund och våra frågeställningar, alltså det vi vill undersöka. Därför valde vi att ta med en del bakgrundsfrågor i vår enkät, som vilken utbildning respondenterna hade samt hur länge de varit verksamma i skolan. Vi ville med dessa frågor se om det fanns någon koppling mellan utbildning alternativt hur länge pedagogerna har arbetat i skolan och om det påverkar om de använder sig av utomhuspedagogik.

Enligt Stukát (2007) finns det ostrukturerade frågeformuläret, som innehåller så kallade öppna frågor och så finns det strukturerade frågeformuläret, som innehåller frågor med fastställda svarsalternativ. Med ostrukturerade frågor så får den tillfrågade själv skriftligen formulera sitt svar. Det kan bli lite besvärligt med ett så obestämt fokus men det kan också ge mycket oväntade, intressanta och givande resultat. De strukturerade frågorna innehåller förutbestämda svarsalternativ där den tillfrågade får välja det alternativet den tycker stämmer bäst. En förutsättning för att kunna använda sig av ostrukturerade frågor är att man har särskild god kännedom om det man vill fråga om. Enkäten måste inte bestå av antingen den ena eller den andra utan kan bestå av både och. Vi valde att använda oss av både strukturerade frågor och ostrukturerade frågor. Vi har även valt att inte ha med något mittalternativ i svarsalternativen på de strukturerade frågorna, eftersom vi vill tvinga pedagogerna att ta ställning.

Stukát (2007) menar också att enkät är en bra metod där man kan nå ut till många och på så sätt få möjlighet att generalisera sina resultat. En nackdel med enkäter är dock att det inte finns möjlighet till följdfrågor. Våra tolkningar av resultatet från enkäterna kan därför komma att påverka svaren.

Tillsammans med enkäten är det också lämpligt att bifoga ett missivbrev, där man beskriver vem man är, vad det är för syfte med enkäten och vart den svarande kan vända sig för mer information. Det är också viktigt att garantera anonymitet i undersökningen. Johansson och Svedner (2004) menar att ett väl formulerat missivbrev med tillräcklig information, kan vara avgörande för att motverka eventuellt bortfall. Vi valde att bifoga ett missivbrev med vår enkät (se bilaga 1).

Efter att ha studerat våra olika alternativa undersökningsmetoder kom vi fram till att enkät var det lämpligaste alternativet till vår empiriska undersökning. Vi ville att pedagogerna skulle vara anonyma, vi ville inte koppla samman ett svar till en specifik person, utan få mer övergripande tankar och förhållningssätt från pedagogernas sida.

3.2 Urval och genomförande

Eftersom vi inte har några resurser till vår undersökning och på grund av tidsaspekten kunde vi inte göra något större urval. Vi kontaktade två skolor var i våra hemkommuner och frågade

om de kunde tänkas delta i vår undersökning och alla samtyckte. Alla fyra skolorna är kommunala och har ingen speciell pedagogisk inriktning. Det är grundskolor och vi har riktat oss mot de yngre skolåren, Förskoleklass- årskurs 2.

Innan vi delade ut enkäterna i skolorna valde vi att göra en pilotstudie på en förskollärare. När man gör en pilotstudie får man reda på hur lång tid det tog att genomföra enkäten, om några av frågorna är konstigt ställda och om några av frågorna är onödiga att ha med i enkäten. Anledningen till att man gör en pilotstudie är att underlätta för de tilltänkta respondenterna. Vi som studenter får möjlighet att rätta till eventuella fel och få bättre svar på frågorna, därmed stärks även vårt arbete. (Bell, 2006)

Enkäterna lämnades ut på måndagen den 29 november och samlades in på fredagen den 3 december. Enligt Bell (2006) bör respondenterna inte ha för lång tid på sig att svara på enkäten. Risken blir när de får lång tid på sig att de lätt glömmer bort den och enkäten förblir obesvarad av respondenterna.

3.3 Avgränsning

Inom utomhuspedagogiken finns det många intressanta saker att undersöka men på grund av tidsaspekten har vi behövt avgränsa oss. Vi kommer endast att undersöka pedagogernas syn på lärande utomhus eftersom tiden känns begränsad. Därmed kommer vi inte att titta på hur barn eller elever ser på lärande utomhus. Det är endast lärmiljön utomhus som kommer att vara intressant för oss i vårt arbete. Vi kommer därmed inte fördjupa oss i inomhusmiljön, också här på grund av tidsaspekten. Vi har valt att rikta in oss på pedagoger som arbetar i grundskolans tidigare år, från förskoleklass till och med årskurs två. Det tar för mycket tid att granska alla årskurser i grundskolan och förskolan. När vi kommer ut i verksamheten är det de åldrarna som vi kommer att arbeta med och därför känns det relevant för vår undersökning.

1962 blev grundskolan lika för alla, alla hade rätt till samma utbildning. Därför känns det inte relevant att titta på äldre styrdokument. Den nya läroplanen som kommer att börja gälla 2011 finns som förslag på skolverkets hemsida. Eftersom det är den som kommer att styra verksamheten när vi kommer ut och arbetar har vi även valt att granska den. Vår granskning omfattar således läroplanerna från Lgr 62 till Lgr 11.

3.4 Etisk hänsyn

När man gör en empirisk studie behöver man som student eller forskare ta hänsyn till de etiska riktlinjer som finns. Enligt Stukat (2007) är den etiska aspekten nödvändig och viktig i en undersökning. Vi har följt Vetenskapsrådets (1990) riktlinjer när det gäller forskningsetiska principer i vårt arbete. Det finns fyra olika huvudkrav inom individskyddskravet. Nedan kommer vi kort beskriva de fyra huvudkraven som är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren ska informera undersökningsdeltagaren om vad undersökningen innebär. Forskaren bör poängtera att de som deltar har rätt att avbryta sin medverkan och att deltagandet i undersökningen är frivilligt. Samtyckeskravet innebär att forskaren har deltagarnas samtycke till deras medverkan i undersökningen. Om

undersökningen gäller personer under femton år måste forskaren ha vårdnadshavarens tillstånd. Deltagarna bestämmer själva hur länge de vill vara med och på vilka villkor de vill delta. Konfidentialitetskravet innebär anonymitet för de medverkande i undersökningen. De forskare som deltar i studien och kommer i kontakt med känsliga uppgifter bör underteckna ett avtal om tystnadsplikt. Forskaren bör även tala om för deltagarna att de har möjlighet att ta del av arbetet när det är klart. Nyttjandekravet innebär att uppgifterna som samlas in endast får användas för forskningsändamål. Uppgifterna får inte lov att användas för kommersiellt bruk eller icke-vetenskapligt bruk (Vetenskapsrådet, 1990).

I vårt missivbrev har vi förklarat undersökningens syfte, att insamlad data kommer att ligga till grund för vår empiriska studie, att medverkan är frivillig och att de medverkande garanteras anonymitet. I och med att de medverkande i studien lämnar in en ifylld enkät har de även samtyckt till deltagande i studien. Därmed anser vi att de fyra huvudkraven är uppfyllda och att vi tagit vårt forskningsetiska hänsyn.

3.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet är samma sak som tillförlitlighet enligt Bell (2006). Det är ett mått på hur bra det går att få samma resultat om man gör om undersökningen, med samma tillvägagångssätt och under lika omständigheter. De reliabilitetsbrister som kan uppstå med en undersökning kan till exempel vara feltolkning av frågor, feltolkning av svaren hos den bedömde eller yttre störningar under undersökningen, enligt Stukat (2007). Vi är själva medvetna om att de svar som vi får in kan feltolkas av oss. Om vi istället hade valt att använda oss av en intervju hade vi haft möjlighet att ställa följdfrågor till respondenterna och risken att feltolka svaren hade blivit mindre. Det finns även en möjlighet att frågorna som finns med i enkäten kan feltolkas av respondenterna. Om frågorna feltolkas av respondenterna är det svårt att få svar på det vi frågar efter. Stukat (2007) säger också att yttre omständigheter kan vara en påverkande faktor. Vi är inte medvetna om vad som händer runt omkring när respondenterna svarar på enkäterna. Men vi hoppas att de har satt sig ner i lugn och ro för att kunna tänka igenom frågorna innan de svarar.

Validitet eller giltighet är enligt Bell (2006) hur bra man mäter det man avser att mäta. En förutsättning för validiteten är reliabiliteten. För om mätinstrumentet inte mäter korrekt kan man inte heller mäta det man avser att mäta. Tre exempel på vad som kan minska validiteten är enligt Stukat (2007) att man mäter mindre än det man syftar till att mäta, att mätinstrumentet täcker mer än det man tänkt mäta och att mätningen täcker en del av det man tänkt mäta och också något annat. Validitet är ett svårt och mångtydigt begrepp. Det är viktigt att vi ställer frågor i enkäten som besvarar vårt syfte och frågeställningar. Men det kan vara svårt att i förväg veta hur svaren kommer att utfalla. Som forskare behöver man också ha i bakhuvudet att respondenterna inte alltid är ärliga, utan ger de svar som förväntas av dem. Exempelvis kan fråga nummer nio (se bilaga 1) om de är väl förtrogna med styrdokumentet ge ett oärligt svar. Vi vill ändå ha med den frågan för att se om svaret på fråga nummer tolv kan anses trovärdigt eller inte.

Med generaliserbarhet menas enligt Stukat (2007) om resultatet går att generalisera eller om det endast gäller för den specifika grupp man undersökt. Det som kan påverka generaliserbarheten är till exempel att urvalet av undersökningsgrupp inte är representativt, att undersökningsgruppen är liten eller att man får ett stort bortfall. Vi är medvetna om att vår undersökningsgrupp är relativt liten och det påverkar självklart möjligheten att kunna

generalisera. Om vi hade haft mer tid och mer resurser skulle vi kunna göra en större undersökning med fler respondenter. Vårt urval av undersökningsgrupp anser vi är representativ för de traditionella skolorna även om de skulle behövt vara fler.

Tyvärr fick vi ett mindre bortfall då en skola valde att inte besvara våra enkäter. Denna skola valde från början att frivilligt delta i undersökningen, men ansåg sig inte ha tid att besvara enkäterna när de väl kom ut. En anledning kan vara att de inte är intresserade av utomhuspedagogik och att de redan efter att de läst missivbrevet valt att inte delta i undersökningen. Det kan i sin tur göra att endast de pedagoger som har ett intresse för utomhuspedagogik svarar och gör att undersökningen inte är representativ. Vi fick även in fler enkäter från en skola än vad vi delade ut. Det var fler pedagoger som ville besvara enkäten så de kopierade upp några exemplar själva. Vi tyckte att det var ett bra initiativ av pedagogerna och ger oss en indikation på att vi valt ett intressant ämne. Dock kan det ge en skev bild av vår undersökning då de troligtvis själva är intresserade av utomhuspedagogik.

4. Resultat och analys

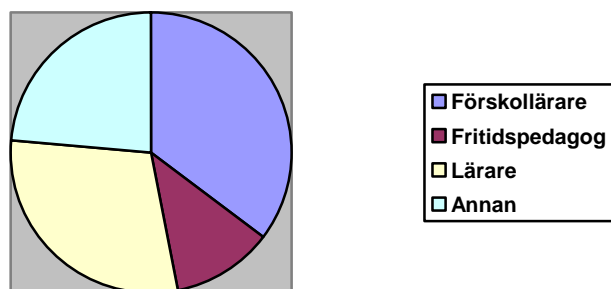
Vi delade totalt ut 21 enkäter till fyra olika skolor i två olika kommuner. Av 21 utdelade enkäter fick vi tillbaka 17st. För att underlätta för oss när vi ska redovisa resultaten har vi valt att döpa skolorna till nr 1, 2, 3 och 4. Skolorna nummer 1 och 2 är från en kommun och nummer 3 och 4 är från en annan. Skola nummer 1 och 2 fick totalt ut 11 enkäter där 10st kom tillbaka varav fem från varje skola. En av pedagogerna var sjuk därför blev det ett bortfall. Skola nummer 3 fick ut 4 enkäter och där vi fick tillbaka 7st enkäter. Det var fler pedagoger som ville fylla i enkäterna så de kopierade upp fler enkäter själva på skolan och fyllde i. Skola nummer 4 fick ut 6 enkäter men där fick vi inte tillbaka någon. Den skolan ansåg sig inte ha någon tid till att fylla i enkäterna trots att de valt att delta i undersökningen.

Nedan kommer vi att presentera resultaten från enkäterna utifrån följande rubriker:

- Intresset att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö
- Vilka negativa aspekter framkom
- Styrdokumenterna

Varje skola kommer att redovisas var för sig under varje rubrik. Detta för att se om det finns några intressanta skillnader eller likheter skolorna emellan. Eftersom skola nummer 4 inte lämnade tillbaka några enkäter kommer deras resultat inte att kunna redovisas.

Figur 1 respondenternas utbildning

De som svarade att de hade annan utbildning än de alternativ som fanns var två barnskötare och två var utbildade.

4.1 Intresset att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö

Här har vi valt att redovisa fråga nummer 5, 6, 7, 8 samt fråga 10 (se bilaga 1). Från skola nummer 1 har fyra stycken av fem svarat att de har ett personligt intresse av friluftsliv. Två stycken av pedagogerna har svarat att de har utbildning eller fortbildning inom ämnet utomhuspedagogik. De tre som svarade nej har samtliga svarat att de skulle vilja utbilda eller fortbilda sig inom utomhuspedagogik. På frågan om det finns intresse på skolan för undervisning utomhus har fyra svarat att det finns litet intresse och en har svarat att det finns ganska stort intresse. På frågan om hur de använder utemiljön har samtliga fem svarat att de har vissa matematikpass utomhus. De beskriver att de använder både skogen och skolgården där de exempelvis utnyttjar naturmaterial för att sortera, se mönster med mera. De naturorienterade ämnena förläggs ibland utomhus, då studeras träd, knoppar, svampar med

mera. Även idrottslektionerna kan vara utomhus under sommartid. Under fritidsverksamheten används utemiljön dagligen.

På skola nummer 2 har fyra av fem pedagoger svarat att de har personligt intresse av friluftsliv. Ingen av pedagogerna har någon utbildning eller fortbildning inom utomhuspedagogik. Två av pedagogerna har svarat att de skulle vilja utbilda eller fortbilda sig inom utomhuspedagogik och tre skulle inte vilja det. På frågan om det finns något intresse för undervisning utomhus på skolan har tre svarat att det finns ett litet intresse, en att det finns stort intresse och en att det inte finns något intresse alls. Pedagogerna har på frågan om hur de använder sig av utemiljön svarat att de är ute i skogen där de har undersökt naturmaterial och utforskat närområdet. Det framkommer inte hur mycket de är ute eller hur ofta.

På skola nummer 3 har alla sju pedagoger svarat att de har ett personligt intresse av friluftsliv. Fyra av pedagogerna har svarat att de har någon utbildning eller fortbildning i utomhuspedagogik. De tre som inte har någon utbildning eller fortbildning skulle vilja ha det. På frågan om det finns något intresse för undervisning utomhus på skolan har sex stycken av pedagogerna svarat att det finns ett ganska stort intresse och en har svarat litet intresse. En av pedagogerna har på frågan om hur de använder sig av utemiljön svarat att den används mycket litet. De andra sex pedagogerna har däremot svarat att de använder utemiljön mycket under skol- och fritidstid. De använder utemiljön i flera olika ämnen, till exempel i idrott, no, matte, so och under friluftsdagar. Pedagogerna har även svarat att de är ute i skogen regelbundet där de till exempel genomför olika lekar och bygger kojor. De har också varit ute i skogen och lagat mat med barnen.

Sammanfattande analys av resultaten

På de tre skolorna har nästan samtliga pedagoger, 15 av 17, svarat att de har ett personligt intresse av friluftsliv. Ändå skiljer det sig åt på skolorna om hur stort intresset är av undervisning utomhus. Den skolan där alla pedagoger är intresserade av friluftsliv är också den skolan som har det största intresset för undervisning utomhus. Några har dessutom utomhuspedagogisk utbildning, och de som inte har det skulle vilja utbilda sig. De säger också att de använder utemiljön mycket. På en annan skola där de flesta av pedagogerna har ett personligt intresse av friluftsliv är ingen utbildad i utomhuspedagogik. Ca hälften av dem skulle vilja utbilda sig i utomhuspedagogik. Intresset för undervisning utomhus på skolan är också ganska lågt och de verkar inte vara ute särskilt mycket. På den sista skolan har de flesta av pedagogerna ett personligt intresse av friluftsliv. Ett par av pedagogerna har utbildning i utomhuspedagogik och de som inte har det skulle vilja utbilda sig. Intresset för undervisning utomhus på skolan är litet, enligt pedagogerna. De verkar inte heller använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö, utan är ute mer sporadiskt.

Efter vår analys tycker vi kunna se att om pedagogerna är intresserade av friluftsliv, om skolan har intresse för undervisning utomhus samt att några av pedagogerna har utbildning i utomhuspedagogik använder de sig också mer av utomhusmiljön i undervisningen. De flesta av pedagogerna hade personligt intresse av friluftsliv men däremot skilde de sig åt när det gällde utbildning och intresse på skolan. Det kan tolkas som att om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte beror på skolans intresse för undervisning utomhus. I den skolan där ingen hade utbildning i utomhuspedagogik kanske de inte kan se möjligheterna med användandet av utomhusmiljön som lärmiljö. De kanske inte var fullt medvetna om vad utomhuspedagogiken står för eller hur den kan användas i det pedagogiska arbetet. Att några pedagoger i arbetslaget är utbildade i utomhuspedagogik kan göra att de för vidare sina tankar till de andra pedagogerna. Om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte verkar inte

bero på pedagogernas eget intresse för friluftsliv. Antalet barn i barngrupperna verkar inte påverka intresset för utomhuspedagogik på skolan.

Tabell 1 Om antalet barn i barngrupperna påverkar intresset på skolan för utomhuspedagogik

Antal barn/ Intresse	Inget intresse	Litet intresse	Ganska stort intresse	Stort intresse
13			4	
21-22		2		1
25-26		5		
27-32		3	2	

4.2 Vilka negativa aspekter framkom

Här under har vi valt att redovisa frågorna nummer 11 och 13 (se bilaga 1). Pedagogerna på skola nummer 1 har svarat på frågan om det finns några nackdelar med att förlägga undervisningen utomhus att det är svårt att fånga hela gruppen. Att en del av barnen har svårt att hålla fokus på det man gör. De upplever även att barnen tycker att det är "lek" när man är ute. Regn och kyla kan vara ett hinder för att kunna gå ut med barnen. De upplever också att stora barngrupper kan vara ett hinder om man är ensam. Uterummet är väldigt stort vilket både kan vara positivt och negativt. En av pedagogerna svarade att det inte finns några nackdelar alls med att förlägga undervisningen utomhus. Frågan om det går att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen har samtliga pedagoger svarat ja på. De skriver att det krävs en del planering och att det inte går att ha för stor barngrupp eftersom det är svårt att få alla fokuserade på det man gör. "Allt man kan göra inne kan man också göra ute" svarade en av pedagogerna.

På skola nummer 2 har tre av pedagogerna svarat på frågan om det finns några nackdelar med att förlägga undervisning utomhus att det inte finns några nackdelar. De andra två tycker att det kan vara svårt att hålla koll på alla barnen när de är utspridda på en stor yta. Vädret är en annan aspekt som kan utgöra ett hinder för undervisning utomhus. Exempelvis kan böcker bli blöta vid regn. På frågan om det går att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen har alla fem svarat ja. De skriver att genom utomhuspedagogiken får barnen möjlighet att använda alla sina sinnen och all kunskap kopplas till en erfarenhet. Det är ett annat synsätt jämfört med vanligt "skolbänks tänk".

På frågan vad det finns för nackdelar med att förlägga undervisningen utomhus svarar skola nummer 3 att det krävs mer planering. En pedagog svarar att barnen inte har bra kläder med sig och därför kan bli kalla. Två av pedagogerna svarar att vädret kan vara ett hinder och att skrivmaterialet kan bli blött vid regn. Barnen kan också bli distraherade av saker i naturen. Det kan vara svårt att hålla ihop klassen och att ha koll på alla, eftersom det alltid är några som "gör annat". En pedagog tycker inte att det finns några nackdelar med undervisning utomhus. På frågan om det går att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen svarar alla sju pedagoger ja. De tycker att det skulle fungera i samtliga ämnen, men det krävs mycket planering och att man tänker igenom mer ordentligt så att alla elever är aktiva. Det är bara den egna fantasin som sätter gränser och att det bara gäller att tänka på ett annat sätt. De tycker att det är bra för barnen att vara ute ofta.

Sammanfattande analys av resultaten

Efter att vi analyserat svaren kan vi sammanfatta nackdelarna som framkom med undervisning utomhus i fem olika grupper, enligt pedagogernas uppfattningar. Vi har valt att direkt återge vad pedagogerna skrev i enkäterna. Vi kommer nu att presentera resultaten i de fem grupperna.

FÅNGA GRUPPEN

Det finns många störande moment runt omkring.
Vissa barn har svårt att hålla fokus på det man gör.
Svårare att fånga hela gruppens uppmärksamhet.
Många elever upplever att det är "lek" när man är ute.
Svårare att få alla att lyssna.
Det är stort ute.
Svårt att få med alla!
Inte lika stor koll på alla barnen, om vad som händer om det pågår t.ex. mobbing.
Ibland blir någon distraherad av saker i naturen.
Det kan vara svårt att fålla ihop klassen, det är alltid någon som "gör annat".

VÄDER

Regn och kyla kan vara ett hinder.
Det finns egentligen inga nackdelar förutom om vädret skulle vara väldigt dåligt.
Om det finns nåt negativt så är det väl att ev. böcker kan bli blöta vid regn.
Vädret kan ställa till det.
Alla barn har inte bra kläder med sig, då kan de bli kalla.
Skrivmaterialet för barnen kan bli förstört vid regn.

BARNGRUPPER

Stora grupper om du är ensam.
Att inte ha för stor grupp.

PLANERING

Det krävs en del planering.
Krävs mer planering.
Det krävs mycket mer planering och att man tänker igenom mer ordentligt så att alla elever är aktiva.

INGA NACKDELAR

Inga.
Jag tycker inte att det finns några nackdelar.
Det finns inga nackdelar.
Ingen.
Det finns egentligen inga nackdelar...

En annan aspekt som skulle kunna vara en nackdel är att pedagogerna inte tycker att det går att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen. Men på frågan om det går att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen har samtliga 17 pedagoger svarat ja. Ändå verkar det skilja sig åt mellan skolorna, hur mycket de faktiskt använder utomhusmiljön som lärmiljö.

4.3 Styrdokumenten

Här kommer vi att redovisa svaren på frågorna nummer 9 och 12 (se bilaga 1). Fyra av fem pedagoger har på skola nummer 1 svarat ja på frågan om de är väl förtrogna med gällande styrdokument. En anser sig inte förtrogen med gällande styrdokument. Men på frågan om det finns stöd i styrdokumenten för undervisning utomhus har hon svarat att man alltid hittar stöd i styrdokumenten. Tre pedagoger har valt att inte svara på den frågan trots att de svarat ja på föregående fråga, nummer 9. En pedagog har svarat att Lpo 94 stödjer en verksamhet som förlägger undervisning utomhus.

På skola nummer 2 har två av pedagogerna svarat båda ja och nej på frågan om de är väl förtrogna med styrdokumenten. Två av pedagogerna känner sig väl förtrogna med de gällande styrdokumenten och en är det inte. På frågan om styrdokumenten, Lpo 94, stödjer eller inte stödjer en verksamhet som förlägger undervisning utomhus har tre pedagoger inte svarat alls och två har svarat att de inte vet.

På skola nummer 3 har sex av pedagogerna svarat ja på frågan om de är väl förtrogna med gällande styrdokument. En av pedagogerna har svarat nej, jag är inte tillräckligt uppdaterad. På frågan om styrdokumenten, Lpo 94, stödjer eller inte stödjer en verksamhet som förlägger undervisning utomhus har pedagogerna svarat att den stödjer. Som exempel på var man finner stöd i Lpo 94 för utomhuspedagogik har pedagogerna svarat att man utforskar omgivningen, man lär med alla sinnen och hela kroppen. En av pedagogerna säger att det står att man ska utnyttja närområdet och informera om allemansrätten. En annan pedagog säger att Lpo 94 är öppen för mycket inom alla ämnen. De säger också att styrdokumenten ger dem stora friheter att själva utforma verksamheten och då även verksamhet utomhus. En pedagog tycker att det finns för lite om utomhuspedagogik i Lpo 94.

Sammanfattande analys av resultaten

Av de 17 pedagoger som besvarat enkäten har 12 stycken svarat att de känner sig väl förtrogna med styrdokumenten. Tre av pedagogerna känner sig inte väl förtrogna med styrdokumenten och två stycken har svarat både ja och nej på den frågan. Trots att så många svarat att de känner sig väl förtrogna med styrdokumenten, kan inte alla ge några exempel på fråga nummer 12 (se bilaga 1). Sex stycken av pedagogerna som säger sig vara väl förtrogna med styrdokumenten har inte alls svarat på fråga nummer 12. Två stycken har svarat "Vet inte" och sju av pedagogerna har svarat att det finns stöd för en utomhuspedagogisk verksamhet i styrdokumenten. Två av pedagogerna som inte känner sig väl förtrogna med styrdokumenten har ändå svarat att det alltid finns stöd för undervisning utomhus. Sammanfattningsvis är det åtta stycken av pedagogerna som inte svarat på fråga nummer 12 och nio stycken har svarat att det finns stöd i Lpo 94 för undervisning utomhus.

5. Diskussion och slutord

Vi kommer här att diskutera de resultat vi fått från enkäterna och koppla ihop det med den tidigare forskning vi tagit upp tidigare. Diskussionen kommer utgå från de tre överskrifterna som vi använde oss av i resultatdelen. Vi kommer sedan att presentera en kritisk reflektion av vårt arbete och se vad vi skulle gjort annorlunda om vi fick göra om arbetet. Efter den kritiska reflektionen kommer förslag på fortsatt forskning och ett slutord.

5.1 Diskussion

Intresset att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö

När vi påbörjade vårt arbete funderade vi på om vilka faktorer som påverkar om pedagogerna använder sig av utomhusmiljön som lärmiljö eller inte. En av de faktorer som vi trodde kunde påverka om utomhuspedagogik användes på skolorna eller inte var pedagogernas egna intresse av friluftsliv. Efter att vi samlat in enkäterna framkom det att nästan alla pedagoger var personligt intresserade av friluftsliv. Men däremot skilde det sig åt på skolorna om utomhusmiljön användes som lärmiljö eller inte. En anledning till det skulle kunna vara att pedagogerna skiljer på privatliv och arbetsliv. De tycker att friluftslivet ger en skön avkoppling efter det vardagliga arbetet och ser inte potentialen med användandet av utomhusmiljön i skolan. Brügge och Szczepanski (2007) skriver att för att kunna påbörja ett arbete med utomhuspedagogik måste man se dess möjligheter. De skriver också att det finns starka motsättningar mellan teori och praktik i skolans värld vilket skulle kunna påverka pedagogernas förhållningssätt till utomhuspedagogiken.

En av våra enkätfrågor var om pedagogerna hade någon utbildning eller vidareutbildning inom utomhuspedagogiken. Vår tanke med den frågan var att se om de skolor med utbildade pedagoger använder sig mer av utomhusmiljön som lärmiljö än de utan. På de skolor som hade pedagoger med utbildning eller vidareutbildning inom utomhuspedagogik använde sig också mer av utomhusmiljön som lärmiljö. Den skolan där ingen av pedagogerna hade utbildning hade även ett litet intresse eller inget intresse alls att använda sig av utomhuspedagogik. De pedagoger som inte har någon utbildning inom utomhuspedagogik kanske inte heller kan förstå dess innebörd och därmed se dess möjligheter. Här kan vi igen koppla till det som Brügge och Szczepanski (2007) säger, nämligen att för att kunna påbörja ett arbete med utomhuspedagogik måste man se dess möjligheter. Om någon i arbetslaget har utbildning inom utomhuspedagogik så kan de föra den kunskapen vidare till de övriga i arbetslaget. För har pedagogen en utbildning tror vi att den känner sig tryggare och vågar ta med sig barnen ut till närmiljön. De ser inte längre hindren med utomhuspedagogiken utan möjligheterna med den och vilka positiva effekter som kan uppstå. En annan anledning till att pedagogerna inte använder sig av utomhuspedagogik skulle kunna vara att pedagogen tror att denne måste vara en allvetare. Att de måste kunna namnge alla saker i naturen och kunna svara på alla de frågor som barnen har. Brügge och Szczepanski (2007) säger att det inte är pedagogens roll att vara allvetare. Pedagogens roll är istället att vara en medupptäckare och att skapa nyfikenhet och entusiasm hos barnen. När vi kommer ut i verksamheten ser vi fram emot att ha en roll som medupptäckare med barnen. Det tror vi är utvecklande och lärorikt,

både för oss som pedagoger och för barnen. Vi önskar dessutom att fler pedagoger tar till sig av utomhuspedagogiken och använder sig av den i sin verksamhet.

Vilka negativa aspekter framkom

En av nackdelarna som vi trodde skulle framkomma i enkäterna, var att pedagogerna ansåg att det inte gick att tillämpa utomhuspedagogik i alla skolämnen. Men samtliga 17 pedagoger svarade att det gick att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen. Trots att de säger att alla ämnen går att tillämpas utomhus använder de sig inte av utomhusmiljön i alla ämnen. Enligt våra egna erfarenheter från vår verksamhetsförlagda utbildning, så används utomhusmiljön som lärmiljö väldigt sällan. En anledning till att pedagogerna inte använder sig av utomhusmiljön skulle kunna vara att det ger andra förutsättningar än vad undervisning inom fyra väggar ger. I vår enkät framkom bland annat att pedagogerna anser att uterummet är väldigt stort vilket gör att det är svårt att fånga hela gruppens uppmärksamhet. En egenskap som man behöver som pedagog är flexibilitet, det är även något som Brügge och Szczepanski (2007) menar krävs för att genomföra undervisning utomhus. Det är skillnad på att undervisa inomhus jämfört med utomhus. Utomhus kan mycket ske samtidigt och det finns många olika saker som tar fokus från pedagogen hos barnen. Vi tror att det kan påverka att många pedagoger drar sig från att använda sig av utomhusmiljön som lärmiljö. För utomhus är det inte lika lätt att överblicka och ha kontroll över sin barngrupp. Om pedagogerna dessutom har en stor barngrupp kan det säkert också bidra till att de väljer att avstå från att gå ut. Två av pedagogerna svarade i enkäterna att stora barngrupper kunde vara en nackdel för att använda sig av undervisning utomhus. Om vi granskar vår tabell 1 kan vi inte se att barngruppernas storlek påverkar hur stort intresset är för utomhuspedagogik på skolan. Resultatet är ganska utspjutt men de pedagoger med minst antal barn är också de som har svarat att intresset för utomhuspedagogik är ganska stort. Det är också de med minst antal barn som verkar jobba mest med utomhuspedagogik i undervisningen. Men det går inte att säga om antalet barn påverkar intresset för utomhuspedagogik på skolan eftersom resultatet var ganska utspjutt och urvalsgruppen är lite liten.

Vädret var en av nackdelarna som framkom från pedagogernas svar i enkäterna. Vi själva var inte förvånade över det resultatet. Det kan vara svårt att motivera sig själv att gå ut om vädret är dåligt. Ofta har även barnen dåligt med kläder med sig till skolan som gör att de blir både kalla och blöta, vilket också framkom i enkäterna. Pedagogerna skrev även att skrivmaterial kan bli blöt vid till exempel regn. Brügge och Szczepanski (2007) säger att en förutsättning för att kunna föra undervisning utomhus är att man behöver vara varm, torr och mätt. Hur man ska klä sig är inte en självklarhet enligt alla utan något man behöver lära sig. De flesta lite yngre barnen har oftast föräldrar som tar fram kläder åt dem vilket gör att även dessa behöver informeras om hur man klär sig bäst. Det skulle kunna kräva mer energi och planering av pedagogerna vilket de inte anser sig ha. Vi tycker att förhållningssättet är viktigt. Om vi förmedlar att det är kul och lärorikt att vara ute oavsett väder, tror vi att det smittar av sig på barnen. Men återigen, då är det viktigt att vi klär oss ordentligt, att alla har bra kläder.

En annan nackdel från pedagogerna var att det krävs mer planering för att kunna förlägga undervisning utomhus. Vi tror att det krävs mer planering i början, från pedagogernas sida under en övergångsperiod. Det handlar om att helt byta arbetssätt och det tar tid och energi att starta något nytt. När det börjar bli mer och mer en rutin och det sitter i ryggmärgen skulle de nog inte göra någon större skillnad. Men det skulle också kunna vara så att utomhusundervisning kräver mer planering av pedagogerna än vad traditionell undervisning inom fyra väggar innebär. Eftersom uterummet är så stort och inbegriper så många olika saker kanske det krävs mer planering för att lyckas fånga alla elever. En av pedagogerna skrev i

enkäten att utomhuspedagogik kräver mer planering och att man tänker igenom mer ordentligt så att alla elever är aktiva.

Styrdokument

På frågan om pedagogerna känner sig väl förtrogna med de gällande styrdokument har 12 svarat ja, tre har svarat nej och två har svarat både ja och nej. Man kan fundera på varför de två pedagogerna har kryssat för både ja och nej alternativet. Menar de att de är lite förtrogna med gällande styrdokument och önskar att de var mer pålästa. Eller hade de önskat ett mittalternativ i enkäten för att slippa ta ställning. Vi funderar också på om vår fråga kan vara felställd. Även om pedagogerna inte är väl förtrogna med gällande styrdokument så ska de vara det och kan därmed svara ja fast det inte stämmer. De vill ge oss de svar vi frågar efter, eller så har de dåligt samvete för att de inte känner att de kan tillräckligt mycket. Många av pedagogerna svarade att de var väl förtrogna med gällande styrdokument, men när vi ställde frågan om det finns stöd i styrdokumentet för undervisning utomhus kunde inte särskilt många ge några svar. Sex av dem som svarat att de är väl förtrogna med gällande styrdokument har valt att inte svara alls på nästkommande fråga och två stycken har svarat att de inte vet. Det skulle kunna bero på att det inte finns så mycket som styrker utomhuspedagogiken i Lpo 94 eller att det inte är särskilt tydliga argument för användandet av utomhuspedagogik. Annars skulle det kunna vara så att de pedagogerna inte är väl förtrogna med de gällande styrdokumentet trots att de svarat det.

Två av pedagogerna som svarat att de inte är väl förtrogna med gällande styrdokument har ändå svarat på följande fråga om det finns stöd i styrdokumentet för undervisning utomhus att det alltid finns stöd. Det känns intressant att de svarat och gett exempel på var i styrdokumentet det finns stöd för utomhuspedagogisk verksamhet trots att de inte kan dem. De följande sju pedagogerna som är väl förtrogna med gällande styrdokument har svarat att Lpo 94 stödjer en pedagogiskverksamhet utomhus. Som exempel på var i styrdokumentet man kan finna stöd har de nämnt närmiljön, allemansrätten och lära med alla sinnen. En pedagog skrev också att det finns för lite om utomhuspedagogik i Lpo 94. Vi tänker nu diskutera vidare hur och om styrdokumentet stödjer undervisning utomhus.

Styrdokumentet går att tolka på olika sätt, de betyder olika beroende på vilken person man är eller vem som läser dem. Det som överlag står i alla styrdokumentet är att skolarbetet ska vara varierat och konkret för barnen. Vi tycker dock att underförstått står det att undervisningen ska vara förlagd inomhus. Det är ingen av läroplanerna som förespråkar en undervisning utomhus. I Lgr 69 står det att inget arbetssätt eller undervisningsform är fördelaktigare än någon annan, men det står inte vilka arbetssätt som menas. Kunskapsinhämtandet beskrivs som en aktiv process som ständigt sker i skolan. Samtidigt förespråkas en stillasittande undervisningsmiljö, där eleverna passivt ska inhämta kunskap.

Det står i samtliga styrdokument att eleverna ska lära sig känna ansvar för och omsorg om miljön. Det ska ingå i friluftsverksamheten som skolan ska ordna några dagar varje läsår, enligt Lgr 62, Lgr 69 och Lgr 80. I de övriga styrdokumentet finns ansvaret för miljön däremot som strävansmål i undervisningen. Vi tror att miljöfrågorna har blivit större och därmed fått ett större utrymme, inte bara i samhället, utan även i skolan.

Enligt Lgr 62 ska skolan arbeta med att gå från det konkreta till det abstrakta och skolarbetet ska präglas av konkretion. Det skulle kunna ses som ett växelspel mellan utomhus- och inomhusmiljö, som ju är grundtanken inom utomhuspedagogiken. Brügge och Szczepanski (2007) anser att utomhuspedagogiken ska samspela med den traditionella undervisningen

genom ett växelspel mellan teori och praktik. Men Lgr 62 menar att kravet på konkretion ska uppnås genom ett förråd av undervisningsmaterial och hjälpmedel. Vi tolkar det som att man ska ha ett välfyllt förråd med material att använda inomhus, istället för att gå ut där en del av materialet redan finns i sin naturliga miljö.

Efter att ha läst de fem styrdokumenterna tycker vi att Lpo 94 är den läroplan som minst kan kopplas till utomhuspedagogik. Men i Lgr 11 däremot hittar vi en hel del som kan kopplas till utomhuspedagogik. Detta tror vi delvis beror på att samhället håller på att förändras. Miljö- och hälsofrågor blir allt viktigare och läroplanerna följer samhällets utveckling. Precis som vi skrev i inledningen har vi nu en alltmer stillasittande vardag där datorn står i centrum och därför tror vi att skolan kommer att få en allt viktigare roll. I Lgr 11 står det bland annat att skolan ska uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor och att människan behöver fysisk aktivitet för sitt välbefinnande. Det står också att om eleverna får en positiv upplevelse av rörelse ökar chanserna till ett fysiskt aktivt liv som vuxna. I Lpo 94 nämns också fysisk aktivitet som en viktig del av dagen, men i Lgr 11 framkommer det tydligare och mer positivt.

5.2 Kritisk reflektion och fortsatt forskning

Vi kan nu se efter avslutat arbete att det finns en del punkter som vi skulle kunna gjort annorlunda för att förbättra vårt arbete. Om vi hade haft mer tid till att genomföra arbetet hade vi möjligtvis valt andra empiriska undersökningsmetoder. Johansson och Svedner (2004) skriver att den bästa undersökningsmetoden är observation och intervju. Om vi hade valt att genomföra en intervju hade vi haft tillfälle att ställa följdfrågor till respondenterna och chansen för misstolkningar hade minskat. Vi kan också se att fråga nummer 9 och 12 inte gett de resultat vi hoppats på. Fråga nummer 9 blir väldigt lätt ledande och respondenterna gav oss de svar vi önskade få eller så svarade det som förväntades av dem. Om pedagogerna inte är väl förtrogna med gällande styrdokument kan man fundera på om svaret på fråga tolv blir tillförlitligt eller inte, därför valde vi att ha med fråga nummer 9.

Vi ser också att vår undersökning hade behövt vara större för att kunna göra någon större generalisering. Men på grund av tidsbristen har vi inte haft möjlighet att besöka och kontakta fler skolor. Vi gjorde även en genomgång av styrdokumenterna som tog väldigt mycket av vår tid.

För att kunna ta reda på om antalet barn i barngrupperna påverkar användandet av utomhuspedagogik hade vi behövt ställa ytterligare någon fråga. Även om det framkom i pedagogernas svar att en nackdel kan vara att barngrupperna är för stora hade det varit intressant om vi själva skulle kunna se om det hade någon betydelse för i hur stor utsträckning utomhusmiljön användes som lärmiljö. Vi lämnar det åt efterkommande att undersöka.

Det finns mycket intressant kvar att undersöka inom ämnet utomhuspedagogik, vi tycker att det hade varit intressant att undersöka hur barn ser på utomhuspedagogiken. Om de upplever några positiva och negativa aspekter med användandet av utomhuspedagogik. Det hade även varit intressant att se vad barnen anser går att genomföra utomhus. Om barnen upplever att det endast går att leka utomhus och att det inte går att genomföra lektioner där. De barn som har deltagit i en utomhuspedagogisk verksamhet, reflekterar de över att det sker undervisning utomhus eller inte. Ämnet utomhuspedagogik är stort och det finns många olika intressanta saker att undersöka för efterkommande forskare.

5.3 Slutord

Vårt syfte med detta arbete var att ta reda på vilka faktorer som påverkar om utomhusmiljön används som lärmiljö eller inte och vilka dessa faktorer kan vara. Genom vår empiriska undersökning har vi sett att pedagogens egna intresse för friluftsliv spelar en viss roll, men skolans intresse är mer avgörande för om utomhusmiljön används som lärmiljö. De pedagoger som är intresserade av friluftsliv och är utbildade inom utomhuspedagogik, samt där skolans intresse är stort för utomhuspedagogik, där används utomhusmiljön mest. De nackdelar som framkom i enkätsvaren var främst att vädret kan ställa till det, att barngrupperna är för stora, att det krävs mer planering samt att det är svårt att fånga allas uppmärksamhet, det är stort ute. Vi tror dock att med utbildning, av både pedagoger och barn, kan många av nackdelarna minska. Nu när vi synliggjort nackdelarna har vi en bra möjlighet att motverka dessa, så att utomhuspedagogiken kan användas mer i verksamheten. Pedagogerna hade svårt att hitta stöd i de gällande styrdokumenterna vad gäller utomhuspedagogik, och vi tyckte själva att det inte stod så mycket i Lpo 94, men vi hittade en del som skulle kunna stödja en utomhuspedagogisk verksamhet. Efter att ha läst Lgr 11 känner vi dock en stor tillförsikt inför framtiden, då vi har sett att det finns mycket där som stödjer det vi tror på, nämligen undervisning utomhus.

Referenser

- Bell, Judith. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Brugge, Britta & Szczepanski, Anders. (2007). Pedagogik och ledarskap. IR. Brugge, Britta, Glantz, Matz, Sandell, Klas (Red.), *Friluftslivets pedagogik: För kunskap, känsla och livskvalitet* (s 25-52). Stockholm: Liber
- Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik (2004). *Utomhuspedagogik*. Hämtat 18 december 2010, från <http://www.liu.se/ikk/ncu/vimmerby/om-utomhuspedagogik?l=sv>
- Claesson, Silwa. (2007). *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlgren, Lars Owe, Sjölander, Sverre, Strid, Jan Paul & Szczepanski, Anders. (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.
- Elfström, Ingela, Nilsson, Bodil, Sterner, Lillemor & Whener-Godée, Christina. (2009). *Barn och naturvetenskap – upptäcka, utforska, lära*. Stockholm: Liber.
- Esquilsson, Sven-Olov, Szczepanski, Anders. (1999). Vad är utomhuspedagogik? I Hård af Segerstad, Helene (Red.). *Här och nu! 3:e universitetspedagogiska konferensen vid Linköpings universitet*. (CUP:s rapportserie nr 5). Linköping: Centrum för universitetspedagogik.
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov. (2004). *Examensarbetet i lärarutbildningen – undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Lundegård, Iann, Wickman, Per-Olof & Wohlin, Ammi. (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Läraryrskommittén. (2008). *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass*. Läraryrskommitténs förlag.
- Olsson, Titti, Andersson, Viktoria, Eriksson, Inger, Lenninger, Anna, Lieberg, Mats, Paget, Susan, Rubin, Helge, Ullmann, Sofia & Åkerblom, Petter. (2002). *Skolgården som klassrum*. Stockholm: Runa förlag.
- Skolöverstyrelsen. (1966). *Läroplan för grundskolan 1962*. [Lgr 62]. Falköping: Gummessons boktryckeri
- Skolöverstyrelsen. (1969). *Läroplan för grundskolan*. [Lgr 69]. Stockholm: Liber.
- Stukát, Staffan. (2007). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Szczepanski, Anders. (2008). *Handlingsburen kunskap. Lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö*. Licentiatavhandling: Linköpings universitet.

Utbildningsdepartementet. (1980). *1980 års läroplan för grundskolan*. [Lgr 80]. Stockholm: Liber.

Utbildningsdepartementet. (2009). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fritzes.

Utbildningsdepartementet. (2010). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. [Lgr 11]. Hämtat 2 december 2010, från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/34/87/8de6b5ef.pdf>

Vetenskapsrådet. (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtat 2 december 2010, från <http://codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Enkätundersökning om utomhusmiljön som lärmiljö i de tidigare skolåren

1. Vilken utbildning har du?

Förskollärare

Fritidspedagog

Lärare

Annan _____

2. Hur många år har du varit verksam i skolan?

_____ år.

3. Hur stor är din barngrupp/klass?

_____ barn.

4. Hur många pedagoger är ni i barngruppen/klassen?

1 pedagog

2 pedagoger under viss tid

2 pedagoger

3 pedagoger eller fler

5. Har du personligen något intresse av friluftsliv?

Ja

Nej

6. Har du någon utbildning eller fortbildning i utomhuspedagogik?

Ja, fortsatt till fråga nr 8.

Nej, fortsatt till fråga nr 7.

7. Om nej, skulle du vilja utbilda eller fortbilda dig inom utomhuspedagogik?

Ja

Nej

8. Finns det något intresse för undervisning utomhus på din skola?

Inget intresse

- Litet intresse
- Ganska stort intresse
- Stort intresse

9. Känner du dig väl förtrogen med de gällande styrdokumenterna?

- Ja
- Nej

Skriv ner dina tankar och reflektioner.

10. Hur använder ni er av utemiljön under skol- och fritidstid?

11. Vad finns det för nackdelar med att förlägga undervisningen utomhus?

12. På vilket sätt tycker du att styrdokumenterna (Lpo 94) stödjer eller inte stödjer en verksamhet som förlägger undervisning utomhus?

13. Går det att tillämpa utomhuspedagogik i alla ämnen? Varför/varför inte?

14. Övriga kommentarer och tankar som kan stärka vårt arbete.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för pedagogik och specialpedagogik

Enkätundersökning om utomhusmiljön som lärmiljö i de tidigare skolåren

Vi är två lärarstudenter från Göteborgs universitet som läser sista terminen på lärarprogrammet. I våras läste vi en 15 poängskurs i Utomhuspedagogik som inspirerade oss att skriva vårt examensarbete om just detta. Vi vill undersöka om och i vilken omfattning utomhusmiljön används i undervisningen och nu vill vi ha er hjälp att ta reda på detta.

Enkäterna kommer att ligga till grund för vår empiriska undersökning. För att få ett så bra resultat som möjligt av enkäterna hoppas vi på ett stort deltagande men din medverkan är självfallet frivillig.

Din och skolans medverkan är helt anonym och vi som arbetar med undersökningen vet inte vem som svarat vad.

Vi kommer att samla in enkäterna på fredag den 3 december, efter klockan 13.00. Det skulle vara bra om ni ville lägga enkäterna i bifogade kuvert.

Vid frågor kan ni nå oss via mail:
Josefin Jacobsson, josefin.j@live.se
Helena Jönsson, gusjonheb@student.gu.se

Tack på förhand för din medverkan!